

DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 • 1401 Copenhagen K
+45 32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

DIIS Brief

PAKISTAN: Skrøbeligt demokrati til eksamen

**Søren Schmidt
Januar 2008**

Resumé:

Pakistan står derfor over for at skulle bekæmpe den voksende terrorisme i landet, samtidig med at det siddende politiske styres politiske legitimitet angribes af de demokratiske kræfter i landet. Og meget tyder på, at bekæmpelsen af terrorisme og demokratisering af det politiske system hænger sammen. Ved valget den 18. februar vil det vise sig, om Pakistan bevæger sig mod yderligere politisk kaos, eller om landet standser op ved afgrunden og demokratiserer sit politiske system og forankrer det politiske styre i folkelig legitimitet.

Teksten har været bragt som artikel i Politiken den 10. januar 2008.

PAKISTAN: Skrøbeligt demokrati til eksamen

Da Pervez Musharraf besøgte USA i 2002, var det hverken F16 fly eller andet militær isenkram, der stod øverst på ønskelisten, men derimod en bedre adgang for pakistanske tekstiler til det amerikanske marked. Baggrunden for Musharrafs ønske var, at Pakistan siden 2002 er blevet mere integreret i verdensmarkedet, hvilket har betydet, at gennemsnitsindkomsten pr. indbygger er steget med mere end 50 procent, og at adgangen til information og kommunikation er blevet stærkt forbedret via de elektroniske medier.

Den voksende middelklasse, som det økonomiske boom har skabt, er godt træt af de islamistiske fundamentalister, men tilsyneladende mindst lige så træt af Musharrafs autoritære styre, og ønsker både demokrati og lov og orden. Gennem det seneste år har det især været landets advokater og landets Højesteret, der har stået i spidsen for den folkelige modstand mod Musharrafs autokrati. Fundamentalisterne har derimod ingen større folkelig opbakning og fik da heller ikke mere end 10 procent af stemmerne ved det seneste parlamentsvalg.

Da Pakistan efter 11. september 2001 efter sigende fik tilbuddet af USAs viceudenrigsminister Richard Armitage mellem at blive bombet tilbage til stenalderen eller at samarbejde i 'krigen mod terror', valgte Pakistan forståeligt nok at samarbejde. Pakistans rolle i 'krigen mod terror' var at bekæmpe al-Qaida og Taliban-bevægelsen, som søgte tilflugt i de pakistanske regioner, der støder op mod Afghanistan.

Selv om det pakistanske militær har fået massiv økonomisk støtte fra USA, er der ikke sket store fremskridt i bekæmpelsen af Taliban og al-Qaida. Tværtimod tyder meget på, at de to organisationer i den senere tid er blevet styrket. Gennem det sidste år har de optrappet deres aktiviteter i Afghanistan og næsten dagligt udført selvmordsangreb i Pakistan.

Pakistan står derfor over for at skulle bekæmpe den voksende terrorisme i landet, samtidig med at det siddende politiske styres politiske legitimitet angribes af de demokratiske kræfter i landet. Og meget tyder på, at bekæmpelsen af terrorisme og demokratisering af det politiske system hænger sammen. Siden Pakistan blev skabt som en uafhængig stat i 1947, har landet i realiteten været styret af militæret i samarbejde med de store godsejere.

Præsidenten har fungeret som militærets garant for, at det civile styre holdt sig inden for de rammer, som militæret fastlagde. Selvom der jævnligt har været afholdt valg, har disse været manipuleret af militæret, der har sørget for, at ingen af partierne fik en dominerende indflydelse. Hvis premierministeren gik sine egne veje, blev denne afskediget. Som sidste

udvej satte militæret demokratiet ud af spil og overtog selv magten, som f.eks. i 1999 hvor general Musharraf ved et kup overtog magten fra partilederen Nawaz Sharif.

Siden Zia ul-Haq i 1978 tog magten i et kup mod Zulfikar Ali Bhutto (Benazirs far), har militæret udøvet sin magt med støtte fra de islamistiske kræfter i landet, der samtidig fungerede som magtmiddel for Pakistan i forhold til Afghanistan og Indien (Kashmir). Men denne alliance mellem det pakistanske militær og stat og de islamistiske kræfter var ikke længere muligt efter 11. september 2001, hvor Musharraf blev indrulleret i 'krigen mod terror'. Som nævnt betød det, at militæret nu stod over for to nye problemer: dels et voksende politisk legitimitetsproblem, nu hvor militæret ikke engang kunne støtte sig til islamisterne, dels kravet fra USA om at bekæmpe Taliban og al-Qaida. Løsningen af disse problemer blev yderligere kompliceret af, at store dele af dets eget apparat var blevet overtaget af de selvsamme islamister, som de nu skulle foregive at bekæmpe.

I stedet for at styrke sin politiske legitimitet ved at samarbejde med de demokratiske kræfter, gjorde Musharraf det modsatte. Da højesteret i slutningen af sidste år gjorde indvendinger mod, at Musharraf fortsatte som præsident, erklærede han undtagelsestilstand i landet, afskedigede Højesteret og udnævnte nye dommere, som var villige til at makke ret. Derved forskertsede Musharraf muligheden for at erstatte sin tidligere støtte fra islamisterne med støtte fra den voksende demokratiske bevægelse, der kunne have givet ham opbakning til et opgør med islamisterne i landet og i militæret. Musharraf er nu uden nogen form for folkelig legitimitet. Samtidig har han heller ikke kunnet opfylde USAs krav om at bekæmpe Taliban og al-Qaida, hvorfor hans stjerne er stærkt dalende i USA, hvor i hvert fald alle de demokratiske præsidentkandidater har udtalt sig meget kritisk om ham.

Det er nu besluttet, at det planlagte parlamentsvalg skal afholdes den 18. februar. Hvis dette valg ikke bliver opfattet som fair af de demokratiske politikere, forventes den nuværende uro at eskalere og dermed øge muligheden for, at Taliban og al-Qaida kan udføre endnu mere dødelige angreb på det sekulære Pakistan og de militære forsyningslinjer til Afghanistan fra Karachi i Pakistan.

Men selv hvis valgene bliver accepteret som demokratiske, vil det politiske styre stadig være ustabil. For det første er de demokratiske kræfter i landet stadig svage og dårligt organiserede. Benazir Bhuttos Pakistan People's Party er et godt eksempel herpå. Til trods for at der er knyttet mange demokratiske kræfter til partiet, styres det stadig på feudalistisk vis af Bhutto-familien. For det andet vil en reel demokratisering af landet betyde et opgør

med det magtfulde militær og på længere sigt også en jordreform og opgør med den feudale godsejerklasse.

Med mordet på Benazir Bhutto mistede Pakistan en politisk figur, som havde folkelig appeal og som på én og samme tid kunne repræsentere de demokratiske kræfter, bekæmpe terrorister og stå i spidsen for en styret overgang til demokrati, hvor militærets interesser ikke bliver gået for nær. Uden en sådan politisk leder vil en demokratisering af landet blive endnu vanskeligere.

Ved valget den 18. februar vil det vise sig, om Pakistan bevæger sig mod yderligere politisk kaos, eller om landet standser op ved afgrunden og demokratiserer sit politiske system og forankrer det politiske styre i folkelig legitimitet. Dette vil kunne styrke opbakningen til bekæmpelse af terrorismen i landet, men også gøre det muligt at forbedre lov og orden og dermed muligheden for, at Pakistan kan fortsætte den nuværende positive økonomiske udvikling.

Læren fra Pakistan synes at være, at autoritære regimer ikke garanterer stabilitet og fremskridt i lande, hvor den økonomiske udvikling og de nye kommunikationsmidler gør det sværere at regere uden folkeligt mandat.

Endelig viser Pakistan, at demokratisering på lidt længere sigt ikke står i modsætning til bekæmpelsen af terrorisme, men derimod er dens forudsætning.